

Дискретни динамички системи

Ласко Баснарков
Мирослав Мирчев

Дефиниција

- Дискретен динамички систем (со дискретно време) е оној кај кој промените на состојбата се случуваат во дискретни временски моменти (најчесто се еднакви меѓу себе)
- Задачата на моделирање е да се најде како идната состојба зависи од тековната (и можеби претходните)

$$x_{n+1} = x_n + \Delta x_n$$

Решавање на моделот

- Аналитички решенија. Математичко решение во затворен облик со помош на Z трансформација
- Нумерички решенија. Со компјутер. Најчесто во праксата
- Квалитативно поведење. Добивање на најважните особини на решенијата кога времето оди во бескрај.
- Чувствителност на решенијата на промена на параметри.
- Техники на моделирање

Решавање на линеарни диференцни равенки

- Хомогена диференцна равенка (нема влијание од надвор)

$$x_n = a_1 x_{n-1} + \dots + a_m x_{n-m}$$

- Карактеристична равенка која што има m решенија

$$\lambda^m = a_1 \lambda^{m-1} + \dots + a_{m-2} \lambda^2 + a_{m-1} \lambda + a_m$$

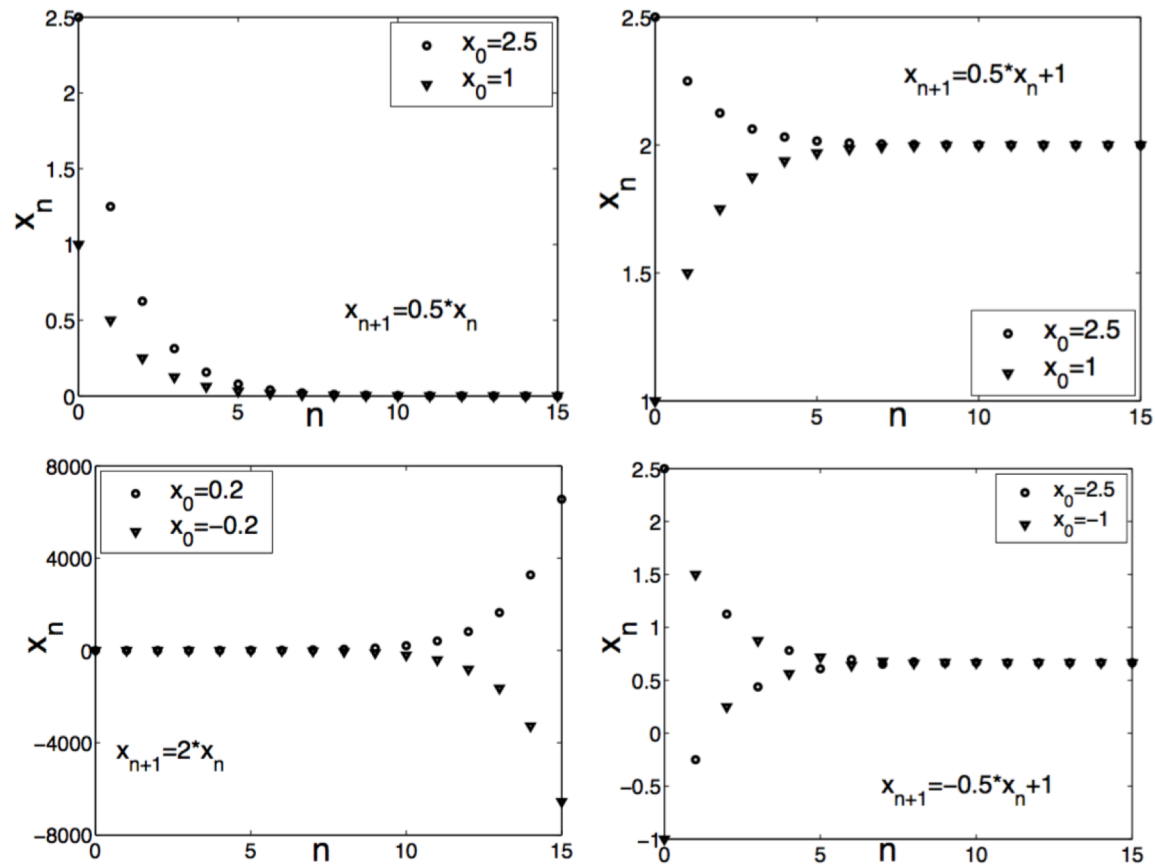
- Општ облик на решението кога решенијата на кар. рав. се различни

$$x_n = c_1 \lambda_1^n + c_2 \lambda_2^n + \dots + c_m \lambda_m^n$$

- Константите се определуваат од почетните услови

Едноставен модел $x_{n+1} = ax_n + b$

Модел на популација

- Модел за бројот на единици од некоја популација
- Линеарен модел (со параметар на вселување/иселување β)

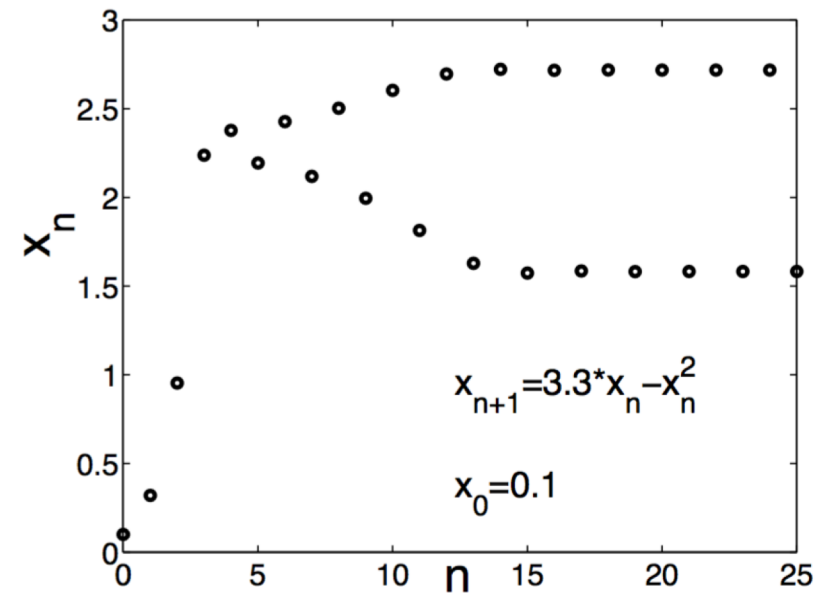
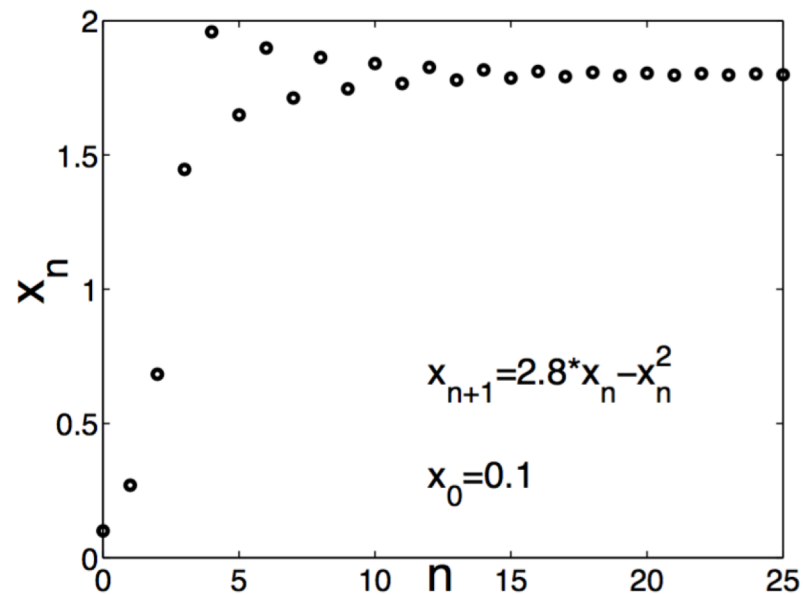
$$p_{n+1} - p_n = kp_n + \beta,$$

- Нелинеарен модел (кога има ограничена храна)

$$p_{n+1} = rp_n - p_n^2$$

Модел на популација – нелинеарен модел

Модел на заштеда на пари

- Пари на сметка на почетокот од секој месец a_n
- Приход од камата i_n . Стапката е r проценти на годишно ниво
- Ставање/земање од сметката p_n

$$a_{n+1} = a_n + i_n + p_n$$

$$a_{n+1} = ka_n + p_n$$

$$i_n = \left(\frac{r}{100} \frac{1}{12} \right) a_n$$

$$k = 1 + \frac{r}{1200}.$$

Низа на Фибоначи

- На почетокот има еден пар зајаци, кои се размножуваат секој месец и за достигнување полова зрелост е потребен еден месец
- Рекурентна равенка за бројот на зајаци после n-тиот месец

$$F_n = F_{n-1} + F_{n-2}$$

- Линеарна диференцна равенка од ред 2

$$F_n = \frac{1}{\sqrt{5}} \left(\frac{1 + \sqrt{5}}{2} \right)^n - \frac{1}{\sqrt{5}} \left(\frac{1 - \sqrt{5}}{2} \right)^n$$

F_1	F_2	F_3	F_4	F_5	F_6	F_7	F_8	F_9	F_{10}	F_{11}	F_{12}
1	1	2	3	5	8	13	21	34	55	89	144

Оперативни системи на мобилни уреди

- Секоја година $\frac{2}{3}$ од корисниците на IOS го зачувуваат ОС, а $\frac{1}{3}$ преминуваат на користење на Android
- Секоја година $\frac{1}{2}$ од корисниците на Android го зачувуваат ОС, а $\frac{1}{2}$ преминуваат на користење на IOS
- Колкав е соодносот на бројот на корисници после долго време?

$$A_n = \frac{1}{3}I_{n-1} + \frac{1}{2}A_{n-1}$$
$$I_n = \frac{2}{3}I_{n-1} + \frac{1}{2}A_{n-1}$$

$$\lim \frac{A_n}{I_n} = \frac{2}{3}$$

Задачи за вежбање

- Да се најдат првите 100 члена на низата на Фибоначи со помош на симулација и со решението на диференцна равенка
- Да се испрограмира логистичката равенка ЛР
- Да се испита поведението на ЛР во бесконечност за различни почетни услови